

Nr 444.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen angående främjande av manskapsrekryteringen vid armén; given Stockholms slott den 10 maj 1918.

Under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över lantförsvarsärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen medgiva,

dels att från anslaget till anställnings- och avskedspremier må till värnpliktig, som under utbildningsåret 1916—1917 respektive 1917—1918 genomgått fullständig soldatutbildning och under år 1918 respektive 1919 vinner annan fast anställning än som musikvolontär vid samma truppslag, där soldatutbildningen ägt rum, utbetalas anställningspremie efter samma grunder, som gälla beträffande dylik premies utbetalande till värnpliktig, vilken under pågående tjänstgöring tager sådan anställning,

dels ock att från anslaget till avlöning och rekrytering m. m. må under år 1919, i huvudsaklig överensstämmelse med de i kungl. breven den 14 juni 1917 angivna grunder, utbetalas rekapitulationspremier till fast anställt manskap vid armén, som tager förnyad anställning, ävensom anställningspremier till f. d. fast anställt manskap vid armén, som tager annan fast anställning än som musikvolontär vid samma truppslag, vid vilket vederbörande förut genomgått fullständig soldatutbildning.

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott; och Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

G U S T A F.

E. A. Nilson.

*Utdrag av protokollet över lantförsvarsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
den 10 maj 1918.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena HELLNER,
Statsråden PETERSSON,
SCHOTTE,
PETRÉN,
NILSON,
LÖFGREN,
friherre PALMSTIERNA,
UNDÉN,
THORSSON.

Departementschefen, statsrådet Nilson, yttrade härefter följande:

1917 års riks-
dags beslut.

»I och för främjande av manskapsrekryteringen vid armén medgav 1917 års riksdag, med bifall till Kungl. Maj:ts därom gjorda framställning, dels att från anslaget till anställnings- och avskedspremier finge till värnpliktig, som under utbildningsåret 1915—1916 genomgått fullständig soldatutbildning och under år 1917 vunne annan fast anställning än som musikvolontär vid samma truppslag, där soldatutbildningen ägt rum, utbetalas anställningspremie efter samma grunder, som gällde beträffande dylik premies utbetalande till värnpliktig, vilken under pågående värnpliktstjänstgöring toge sådan anställning,

dels ock att från anslaget till avlöning och rekrytering m. m. finge under åren 1917 och 1918 enligt i statsrådsprotokollet över lantförsvarsärenden för den 16 april 1917 angivna grunder utbetalas rekapitulationspremier till fast anställt manskap vid armén, som tagit eller toge

förnyad anställning, ävensom anställningspremier till f. d. fast anställt manskap vid armén, som toge annan fast anställning än som musikvolontär vid samma truppslag, vid vilket vederbörande förut genomgått fullständig soldatutbildning.

Med anledning av riksdagens sålunda lämnade medgivande meddelades genom särskilda brev den 14 juni 1917 närmare bestämmelser angående utbetalande av anställnings- och rekapitulationspremier vid armén. Ifrågavarande brev innehålla huvudsakligen följande:

Till den, som efter ingången av år 1915 under det han tjänstgör såsom värnpliktig tager annan fast anställning än såsom musikvolontär vid armén, utgår *anställningspremie*:

vid tio infanteriregementen med 120 kronor för ett års och 400 kronor för två års anställning;

vid övriga infanteriregementen (med undantag av Svea och Göta livgarden), d. v. s. vid sexton infanteriregementen, med 100 kronor för ett års och 300 kronor för två års anställning; samt

vid Norrlands artilleriregemente, Boden-Karlsborgs artilleriregemente i Boden, Fälttelegrafkårens detachement i Boden och Bodens iugenjörkår med 300 kronor för minst två års anställning.

Enligt samma grunder utgår anställningspremie till värnpliktig, som under utbildningsåret 1915—1916 genomgått fullständig soldatutbildning och som under år 1917 vinner annan fast anställning än som musikvolontär.

Anställningspremie utgår tillvidare till f. d. fast anställt manskap, som under åren 1917 och 1918 tager annan fast anställning än som musikvolontär vid samma truppslag, vid vilket vederbörande förut genomgått fullständig soldatutbildning.

Om ny fast anställning tages inom tre månader efter avgång från fast anställning, utgår anställningspremien vid samtliga truppförband

till den, som genomgått furirsutbildning, med 250 kronor för två års och 100 kronor för ett års anställning; samt

till övrigt f. d. fast anställt manskap med 200 kronor för två års och 75 kronor för ett års anställning.

Om längre tid än tre månader förflutit efter avgången från fast anställning, utgår däremot anställningspremien

a) vid nitton truppförband:

till den, som genomgått furirsutbildning, med 450 kronor för två års och 175 kronor för ett års anställning, och

Gällande bestämmelser angående utbetalande av anställnings- och avskedspremier.

till övrigt f. d. fast anställt manskap med 350 kronor för två års och 135 kronor för ett års anställning;

b) vid tjugufem truppförband:

till den, som genomgått furirsutbildning, med 325 kronor för två års och 125 kronor för ett års anställning; samt

till övrigt f. d. fast anställt manskap med 250 kronor för två års och 100 kronor för ett års anställning;

c) vid övriga truppförband:

till den, som genomgått furirsutbildning, med 250 kronor för två års och 100 kronor för ett års anställning; samt

till övrigt f. d. fast anställt manskap med 200 kronor för två års och 75 kronor för ett års anställning.

Anställningspremien utbetas vid början av den fasta anställningen (den förnyade fasta anställningen).

Rekapitulationspremie utgår tillsvidare under åren 1917 och 1918 till fast anställt manskap, dock icke musikmanskap,

a) vid 19 truppförband:

till furir eller korpral, som genomgått furirsutbildning, med 550 kronor för två års och 220 kronor för ett års anställning;

till övrigt f. d. fast anställt manskap med 450 kronor för två års och 175 kronor för ett års anställning;

b) vid 25 truppförband:

till furir eller korpral, som genomgått furirsutbildning med 400 kronor för två års och 160 kronor för ett års anställning;

till övrigt f. d. fast anställt manskap med 325 kronor för två års och 125 kronor för ett års anställning;

c) vid övriga truppförband:

till furir eller korpral, som genomgått furirsutbildning, med 300 kronor för två års och 125 kronor för ett års anställning;

till övrigt f. d. fast anställt manskap med 250 kronor för två års och 100 kronor för ett års anställning.

Premien utbetas vid början av den förnyade fasta anställningen.

Rekryterings-
resultatet
under utbild-
ningsåret
1917—1918.

Beträffande de av 1917 års riksdag beslutade anställnings- och rekapitulationspremiernas inverkan på manskapsrekryteringen tillåter jag mig hänvisa till nedanstående tabell, utvisande rekryteringsresultatet för innevarande anställningsår i jämförelse med de båda närmast föregående anställningsåren.

Utbildningsår.	Rekapi- tulanter.	F. d. fast an- ställda.	Värn- pliktiga.	Övriga.	Summa.
1 november 1915—31 oktober 1916	2,062	163	90	2,306	4,621
1 november 1916—31 oktober 1917	1,912	377	85	1,397	3,771
1 november 1917—31 oktober 1918 (tiden intill 31 mars 1918)	2,065	293	88	1,579	4,025

Det visar sig sålunda, att sammanlagda antalet manskap, som rekapitulerat eller som efter avgång från fast anställning ånyo tagit fast anställning, under innevarande utbildningsår är något större än motsvarande antal under närmast föregående anställningsår. Huru betydelsefull denna förbättring än må vara, är det dock tydligt, att underbefälet icke ensamt på denna väg kan hållas fulltaligt. Härför erfordras nämligen med nödvändighet icke endast rekapitulation i lämplig utsträckning utan även en tillräcklig årlig kontingent av nytt manskap, d. v. s. av värnpliktiga och av ynglingar, vilka icke ännu erhållit någon militär utbildning. Enligt 1914 års härordning skall härens manskapspersonal utom musikmanskpet uppgå till 13,187 man. För rekryteringen av denna volontärstyrka kan icke beräknas lägre årskontingent (rekapitulanter och f. d. fast anställda oräknade) än 3,000 man. Då årets rekrytkontingent uppgår till endast 1,667 man eller omkring 55 procent av det beräknade behovet, måste detta förhållande, därest det upprepas år efter år, med nödvändighet leda till att minst 40 à 50 procent av härens fast anställda manskapsstyrka kommer att stå vakant. Ett enstaka år med mindre tillfredsställande eller med rent av otillfredsställande rekrytering behöver icke vara av avgörande betydelse. Men då, såsom nu är fallet, rekryteringen givit ett otillfredsställande resultat under flera år i rad, äro kraftiga och snara åtgärder oundgängligen erforderliga. Den 1 mars innevarande år uppgingo nämligen manskapsvakanserna till

omkring 51 procent vid infanteriet,
 » 30 » » kavalleriet,
 » 45 » » artilleriet,
 » 34 » » ingenjörtrupperna,
 » 16 » » trängen, samt
 » 43 » » hären i dess helhet.

Utredning
rörande åtgärder för
avhjäljande
av underbefälsbristen
vid armén.

Med anledning av den stora brist på underbefäl vid armén, som blivit en följd av de i hög grad otillfredsställande rekryteringsresultaten under de senaste åren, tillkallades, jämlikt nådigt bemyndigande den 26 mars 1918, ledamoten av riksdagens andra kammare, översten och chefen för Första livgrenadjärregementet C. G. V. Hammarskjöld för att såsom sakkunnig inom lantförvarsdepartementet dels avgiva förslag till tillfälliga åtgärder, att omedelbart vidtagas i anledning av nu rådande underbefälsbrist vid arméns truppförband, dels ock verkställa utredning och avgiva förslag till sammanförande efter enhetliga och varandra ej motverkande grunder av samtliga gällande bestämmelser rörande de särskilda förmåner i form av lega, anställnings-, rekapitulations- och avskedspremier m. m., som tillkomma fast anställt manskap vid armén.

Uti skrivelse den 4 maj 1918 har överste Hammarskjöld framlagt utredning i ämnet och därvid föreslagit, att följande tillfälliga åtgärder måtte i anledning av den rådande underbefälsbristen vid arméns truppförband omedelbart vidtagas:

1:o) I särskild lag borde stadgas, att värnpliktiga tillhörande 1917 års klass vid fotfolket, vilka enligt § 26 mom. 2 värnpliktslagen uttagits för utbildning till underbefäl eller fackmän, skulle, i den mån så befunnes erforderligt för att fylla vakanta vicekorpralsbeställningar vid vederbörligt infanteriregemente, vara skyldiga att utöver det i § 27 värnpliktslagen föreskriva antal dagar, på sätt Konungen närmare förordnade, tjänstgöra under ytterligare 200 dagar, räknade från slutet av innevarande års repetitionsövningar vid fotfolket.

2:o) Truppförbandschef borde bemyndigas att under anställningsåret den 1 november 1918—den 31 oktober 1919 vid truppförbandet utan kontrakt om viss tjänstetid anställa furirsaspiranter, dock högst till ett antal motsvarande en fjärdedel av antalet furirsbeställningar vid regementet.

3:o) Från och med den 1 juli 1918 borde beviljas särskilda tillägg till dagavlöningen, nämligen

för furir	med 13 ¹ / ₃ öre
» korpral (konstapel)	» 16 ² / ₃ »
» vicekorpral (menig beställningsman)	» 20 »
» menig volontär	» 23 ¹ / ₃ »

4:o) Från och med den 1 november 1918 borde, med upphävande av kungl. breven den 14 juni 1917 angående utbetalande av anställ-

ningspremier till värnpliktiga och f. d. fast anställt manskap samt angående utbetalande av rekapitulationspremier till fast anställt manskap, gälla följande bestämmelser angående rekryteringskostnader, anställnings- och rekapitulationspremier m. m.

a) Av anslaget till ordinarie rekryteringskostnader bestredes endast s. k. övriga rekryteringskostnader — kostnaderna för upplysningsverksamhet angående volontärinstitutionen däri inbegripna; däremot finge av detta anslag lega eller annan ersättning till det anställda manskapet ej utgå.

b) Vid följande truppförband, nämligen Dalregementet, Hälsinge, Norrbottens, Västerbottens och Värmlands regementen, Jämtlands fältjägarregemente, Västernorrlands regemente, Norrlands dragonregemente, Norrlands artilleriregemente, Boden—Karlsborgs artilleriregemente i Boden, Bodens ingenjörkår, Fälttelegrafkårens detachement i Boden samt Norrlands trängkår, skulle utgå extra rekryteringskostnader till ett belopp, motsvarande hälften av de ordinarie rekryteringskostnaderna samt för samma ändamål som sistnämnda kostnader.

c) Årstillägg utbetalades vid samtliga truppförband samtidigt med lönen till följande belopp:

under 1.—24. anställningsmånaden:	15 kronor i månaden,
» 25.—36.	» 20 » » »
» 37.—48.	» 25 » » »
från och med 49.	» 30 » » »

Vid anställning (förnyad anställning, rekapitulation) finge tillsvidare årstillägg för tolv månader helt eller delvis utbetalas i förskott antingen vid avtalets ingående eller vid tjänstgöringens början. Detta medgivande gällde dock icke beträffande furirsaspirant.

d) Värnpliktig, som frivilligt toge fast anställning, ägde vid beräkning av årstillägget såsom fast anställning tillgodoräkna sig fullgjord första tjänstgöring och första repetitionsövning enligt § 27 värnpliktslagen eller del av desamma. Sådan värnpliktig ägde för nu nämnd värnpliktstjänstgöring uppbära besparad lön för menig volontär.

e) Värnpliktig, vilken enligt ovan under 1:o) nämnd särskild lag ålades ytterligare tjänstgöring, ägde under densamma åtnjuta samma förmåner som fast anställt manskap av motsvarande grad. Vid beräkning av ålderstillägget ägde han såsom fast anställning tillgodoräkna sig fullgjord tjänstgöring enligt § 27 värnpliktslagen. Däremot uppbure sådan värnpliktig icke besparad lön för menig volontär.

5:o) Fast anställt manskap, som ingått avtal enligt äldre bestämmelser, ägde att från och med den 1 november 1918 åtnjuta ovan

under punkt 4) angivna förmåner, dock med avdrag av de belopp de redan uppburit eller tillerkänts såsom lega, rekryteringsbidrag, anställningspremier, rekapitulationspremier e. d.

Arméförvalt-
ningens
yttrande.

Över vad sålunda föreslagits har arméförvaltningens civila departement den 8 maj 1918 avgivit infortrat underdånigt utlåtande och därvid anfört, att det syntes departementet synnerligen angeläget, att rekryteringsspörsmålet snarast möjligt upptoges till behandling i hela dess vidd och att utredning därom om möjligt så bedreves, att förslag i ämnet hunne att avlåtas redan till 1919 års riksdag. Departementet ville tillika redan nu såsom sin åsikt framhålla, att en mera genomgripande förändring av manskapsorganisationen, än som i det föreliggande förslaget antytts, syntes vara av nöden för lösandet på ett fullt tillfredsställande sätt av arméns rekryteringsfråga. Departementet hade sålunda ansett sig kunna begränsa sig till en granskning av dels de provisoriska åtgärder, den sakkunnige föreslagit, att omedelbart vidtagas i anledning av nu rådande underbefälsbrist vid arméns truppförband, dels ock förslaget till sammanförande efter enhetliga och varandra ej motverkande grunder av gällande bestämmelser rörande lega, anställnings- och rekapitulationspremier åt fast anställt manskap vid armén.

Med avseende å sistberörda förslag ville departementet till en början framhålla, att departementet ansåge de nu föreslagna bestämmelserna vara ägnade att bringa större reda och överskådlighet i avlöningssystemet, än vad nu med hänsyn till de många olikartade och svårtillämpliga bestämmelserna rörande lega, anställnings- och rekapitulationspremier m. fl. dylika förmåner vore fallet.

Därest emellertid rekryteringsfrågan skulle hinna utredas och föreläggas 1919 års riksdag, ifrågasatte departementet icke desto mindre, huruvida det funnes skäl nog att med frångående av det nu tillämpade lego- och premiesystemet införa ett nytt avlöningssystem, som sannolikt icke skulle före frågans mer definitiva reglering tillämpas mer än något år och sålunda icke torde — fränsett förslaget om tvångskvarhållande av värnpliktiga — hinna avsevärt verka till minskning i underbefälsbristen.

Skulle Kungl. Maj:tt icke komma att förelägga riksdagen det nu framlagda förslaget, syntes i varje fall, enär det av 1917 års riksdag lämnade medgivande i fråga om främjande av manskapsrekryteringen vid armén icke kunde anses omfatta rekrytering, som skedde efter utgången av år 1918, böra inhämtas motsvarande medgivande därtill, *dels* att

från anslaget till anställnings- och avskedspremier finge till värnpliktig, som under utbildningsåret 1916—1917 respektive 1917—1918 genomgått fullständig soldatutbildning och under år 1918 respektive 1919 vunne annan fast anställning än som musikvolontär vid samma truppslag, där soldatutbildningen ägt rum, utbetalas anställningspremie efter samma grunder, som gällde beträffande dylik premies utbetalande till värnpliktig, vilken under pågående tjänstgöring toge sådan anställning, *dels ock* att från anslaget till avlöning och rekrytering m. m. finge under år 1919 utbetalas rekapitulationspremier till fast anställt manskap vid armén, som toge förnyad anställning, ävensom anställningspremier till f. d. fast anställt manskap vid armén, som toge annan fast anställning än som musikvolontär vid samma truppslag, vid vilket vederbörande förut genomgått fullständig soldatutbildning.

I samband med inhämtandet av dylikt medgivande borde anmälan till riksdagen jämväl ske därom, att det torde vara erforderligt att vidtaga vissa smärre jämkningar i de genom nådiga breven den 14 juni 1917 fastställda bestämmelserna i fråga om anställnings- och rekapitulationspremier i syfte att förhindra, att bestämmelserna motverkade varandra; och torde Kungl. Maj:t böra inhämta bemyndigande att vidtaga sådana jämkningar. Även med avseende å bestämmelserna om den från de ordinarie rekryteringsmedlen utgående legan och om dispositionen av de under avlöningsanslaget till ytterligare rekryteringskostnader anslagna medel syntes jämkningar av samma anledning vara erforderliga. De därför gällande eller ännu ej utfärdade bestämmelserna syntes dock kunna ändras eller fastställas utan riksdagens medverkan.

Skulle emellertid Kungl. Maj:t finna skäl förelägga innevarande års riksdag det av den sakkunnige utarbetade förslaget, ville departementet meddela, att departementet vid förslagets granskning funnit anledning till vissa närmare angivna erinringar.

Som allmänt torde vara känt, har manskapsrekryteringen vid armén under de senare åren lämnat högst otillfredsställande resultat. De åtgärder, som i samband med 1914 års härordning vidtogos i syfte att förbättra manskapsrekryteringen, hava visat sig icke vara tillfyllest, och de av nästlidet års riksdag beslutade anställnings- och rekapitulationspremierna hava icke i någon mera avsevärd grad bidragit till att förbättra rekryteringen. Såsom av den lämnade redogörelsen framgår, uppgå vakanserna bland det fast anställda manskapet vid hären i dess

Departements-
chefen.

helhet till omkring 43 procent. Vid arméns huvudvapenslag, infanteriet, utgöra de icke mindre än omkring 51 procent.

Det torde ligga i öppen dag, att därest ett sådant sakernas tillstånd får fortfara, hela utbildningsarbetet inom armén kommer att fullständigt förfelas. Genomgripande åtgärder i syfte att råda bot på nu bestående missförhållanden måste därför uppenbarligen med det snaraste vidtagas, och har jag för avsikt att genom särskilda sakkunniga låta verkställa erforderlig utredning av rekryteringsspörsmålet i hela dess vidd. Denna utredning, vilken i första hand torde böra avse en omläggning av den nuvarande volontärinstitutionen vid armén, bör så bedrivas, att ett fullständigt förslag i ämnet kan föreläggas nästkommande års riksdag.

Vid nu angivna förhållande torde, i enlighet med vad arméförvaltningen jämväl anfört, tillräckligt vägande skäl icke föreligga att nu till riksdagens prövning framlägga förenämnda förslag till tillfälliga åtgärder för avhjälpan av manskapsbristen vid armén. I avvaktan på framläggandet för 1919 års riksdag av fullständigt förslag till rekryteringsfrågans lösning torde däremot, i överensstämmelse med vad arméförvaltningen föreslagit, riksdagens medgivande böra inhämtas till fortsatt utbetalande av anställnings- och rekapitulationspremier åt arméns manskap.

Ifrågavarande premier torde böra utgå i huvudsaklig överensstämmelse med de i nådiga breven den 14 juni 1917 angivna grunder. De smärre jämkningar i nu gällande bestämmelser, som enligt vad arméförvaltningen framhållit, kunna finnas erforderliga, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att vidtaga.

Jag får alltså hemställa, det täcktes Eders Kungl. Maj:t föreslå riksdagen medgiva,

dels att från anslaget till anställnings- och avskedspremier må till värnpliktig, som under utbildningsåret 1916—1917 respektive 1917—1918 genomgått fullständig soldatutbildning och under år 1918 respektive 1919 vinner annan fast anställning än som musikvolontär vid samma truppslag, där soldatutbildningen ägt rum, utbetalas anställningspremie efter samma grunder, som gälla beträffande dylik premies utbetalande till värnpliktig, vilken under pågående tjänstgöring tager sådan anställning,

dels ock att från anslaget till avlöning och rekrytering m. m. må under år 1919, i huvudsaklig överensstämmelse med de i kungl. breven den 14 juni 1917 angivna grunder, utbetalas rekapitulationspremier till fast anställt manskap vid armén, som tager förnyad anställning, även-

som anställningspremier till f. d. fast anställt manskap vid armén, som tager annan fast anställning än som musikvolontär vid samma trupp-slag, vid vilket vederbörande förut genomgått fullständig soldatutbildning.»

Till denna, av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen täcktes Hans Maj:t Konungen lämna bifall; och skulle till riksdagen avlätas proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Thomas Adlercreutz.
